

BÁTORSÁG – GYÁVASÁG – VAKMERŐSÉG

Olvasmány

Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

BARTA, T. (szerk.), Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest 2000.

Biblia, <http://abibliamindenkie.hu/>

Bátorság a Bibliában:

Ószövetség:

A bátorságot az Ószövetség a félelem ellentétéként értelmezi. Az Ószövetség tanítása szerint a bátorság a szívből jön. (Zsolt 27,14). Az az ember a bátor, aki nem fél cselekedni, aki a lelki nyugalomát meg tudja őrizni, aki az előtte álló veszélyeket nagyobbak látja, mint a lehetőségeket, de mégis nekivág, ha Isten bátorítja. Így például a kánaáni honfoglaláshoz kapcsolódóan Isten Mózeset vagy Józsuét arra biztatta, hogy legyenek erősek és bátrak. (5Móz 31,7; 5Móz 31,23 és Józs 1,6; Józs 1,7; Józs 1,9; Józs 1,18) Isten bátorítása fizikai erővé alakul át a háborúban. Mózes és Józsué is egyaránt látják és tudják, hogy milyen nehézségekkel kell szembenéznük, ha megteszik azt, amit kér tőlük Isten. A pusztai vándorlás hosszú ideje alatt várták ezt a pillanatot, amikor bevonulhatnak a megígért földre. De közben ez a föld lakott terület lett. Ezt kell elfoglalni a nomád, vándorló népnek. Természetes a félelem és az elbizonytalanodás a feladat nagyságát látva. Ezért buzdítja őket Isten kétszeresen. Legyenek bátrak és erősek! Isten nem úgy bátorít, hogy a bennük levő erőre apellál, hanem a saját erejére. Ő az, aki a népével lesz, és erőt ad. Isten bátorítása ezért különbözik minden más emberi bátorítástól, mert ő a saját erejét ígéri, és adja is.

Az Ószövetségben a bátorság elsősorban a férfiak tulajdonsága volt, és leginkább katonai cselekményhez kapcsolódott. (2Sám 17,10; 2Kir 2,16; 1Krón 26,7–9; 1Krón 26,32; 2Krón 28,6) Ezek szerint a bátor ember az, aki Isten által vezetve, az Ő erejét igénybe véve küzd és harcol.

Újszövetség:

Jézus sokszor a hitre bátorít. A bátorítás az Isten és a Jézus iránti bizalomra való buzdítást jelenti. A betegetek bátorítja arra, hogy higgyenek, bízzanak Benne. „Amikor Jézus megfordult, és meglátta őt, így szólt: Bízzál, leányom, a te hited megtartott téged. És meggyógyult az asszony abban az órában.” (Mt 9,22) Jézus bátorítja arra a tanítványait, hogy ne féljenek. (Mt 14,27) A bátorságra buzdítás Jézus személyével áll kapcsolatban.

A keresztyén ember arra alapozza bátorságát, hogy Jézus Krisztushoz tartozik. Ezért akármi is éri, ez a tudat ad bátorságot minden testi és lelki fájdalom elviseléséhez. „Ezeket azért mondom nektek, hogy békességetek legyen énbennem. A világon nyomorúságotok van, de bízzatok: én legyőztem a világot.” (Jn 16,33) A keresztyén ember nemcsak a szenvedés elviseléséhez kap bátorságot, hanem az evangélium hirdetéséhez is, amikor olyan körülmények között kell bizonyosságot tennie, ami az életét veszélyeztetni. „ha szóra nyitom a számat, hogy bátran ismertessem meg az evangélium titkát, amelynek követe vagyok bilincsből is, hogy bátorságom legyen azt úgy hirdetni, ahogyan kell.” (Ef 6,19)

Gyávaság a Bibliában:

A Biblia a gyávaság fogalmát negatív értelemben használja. Olyan magatartásról van szó, amikor a félelem vagy az ijedtség miatt az ember nem tesz meg valamit, amit meg kellene tennie. Gyáva a Bibliában az az ember, aki nem akar Isten megbízásának engedelmeskedni (2Móz 3–4), aki megijed vagy megfutamodik. Súlyos következménnyel lett annak a gyávaságnak, amikor az ígért földje határában a kémek beszámolója megijesztette az

embereket (4Móz 13–14). Ebből következik, hogy a gyávaság a Szentírás tanítása szerint összefüggésben áll a hitetlenséggel. Aki nem bízik eléggé Istenben, az nem meri ráhagyni az életét, nem mer egy nehéz helyzetben az Isten útmutatása szerint cselekedni, vagyis gyáva. Ez a gyávaság tehát hittel győzhető le. A gyávaság legyőzésének az az egyetlen lehetősége, ha az ember komolyan elhiszi, hogy Isten ígéretet adott: „...Istenetek. az Úr veletek megy, harcol értetek ellenségeitek ellen, és megsegít benneteket.”(5Móz 20,4)

Összegzés:

A Biblia tanítása szerint a bátorság összefügg a hittel, és az ember Istentől kapja, nem a saját személyiségéből meríti. Isten saját ereje a garancia arra, hogy akit Ő bátorít, bátor lesz. Aki bízik Istenben, nem a maga erejére támaszkodik, ha Isten megbízza egy feladattal vagy küldetéssel. Ez a bátorság elég az Istentől kapott feladatok végrehajtásához és a félelemmel teli helyzetekben a hűség helytálláshoz, a bátor bizonyágtételhez.

Ebből következik, hogy a gyávaság a hitetlenség mutatója, ezért a gyávaságot hittel lehet legyőzni.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Mózes küldetéséhez tematikus leckeként kapcsoljuk a bátorság kérdését. Az eriksoni pszichoszociális személyiségfejlődési modellben az óvodáskor időszakában a kezdeményezés és a büntudat áll egymással szemben. Ha ebben az időszakban a gyermek a kezdeményezésben erősödött meg, akkor iskoláskorban egy egészséges, bátor hozzáállással, örömmel vállal el feladatokat, amelyeket önállóan, kisebb-nagyobb segítséggel el is végez.

De előfordulhat a két véglet is. Egyrészt a bátortalanság, mely a kisebbségérzésével társulhat, illetve a vakmerőség, amikor a következmények mérlegelése nélkül, az aktuális helyzeten felbuzdulva vág bele meggondolatlan cselekedetekbe, vállalkozásokba a kisebbségérzés kompenzálásaként. Ezen az órán ezeket a fogalmakat és beállítottságokat különböztethetjük meg egymástól.

A gyermekek gyakran azonosítják a bátortalanságot a gyávasággal. Fontos, hogy különbséget tegyünk ezek között is. Illetve a vakmerőség következményei előkerülhessenek órán, hiszen a harmadikos fiúk gyakran vakmerők azért, hogy kitűnhessenek társaik közül. Emiatt van, hogy a 3-4. osztályban fordul elő a legtöbb „véletlen baleset”.

Az órán a bátorság kérdését összekötjük az Istentől kapott erő és az Istenben kapott biztonság üzenetével, de alapjaiban önismereti órának szánjuk, amikor az emberi tettekkel, beállítottságokkal foglalkozunk. Isten ajándéka az is, ha önismeretre jutunk, felismerjük gyengeségeinket, erősségeinket miközben tudjuk, hogy Ő elfogad s formál bennünket.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

<u>Minimum</u>	<u>Optimum</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Bátoritással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: <ul style="list-style-type: none"> ○ Tudjon segítséggel a tankönyvi képekről beszélni a bátorság-gyávaság-vakmerőség szempontjából. 	<ul style="list-style-type: none"> • Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten: <ul style="list-style-type: none"> ○ Tudjon a tankönyvi képek alapján beszélni a bátorság-gyávaság-vakmerőség szempontjából.

○ Tudjon segítő kérésekre válaszolni, mikor volt bátor.	○ Legyen képes saját életéből példákat mondani a bátorság, bátortalanságra.
---	---

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT – EGYHÁZI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Bátorság és vakmerőség közötti különbség felismertetése. (Alap: bátornak kell lennie Mózesnek ahhoz, hogy a fáraóhoz mehessen.)

Kognitív cél: Bátorság és vakmerőség közötti különbség felismertetése.

Affektív cél: Bátorság, bátortalanság, gyávaság, félelem, vakmerőség érzelmi hátterének feltárása.

Pragmatikus cél: A bátortalanság példái és a bátorság a bátorság lehetőségeinek példái a mindennapi életben.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>Három kalap: bátor, vakmerő, gyáva Készítsünk vignetta/postit segítségével három különböző feliratú kalapot/baseballsapkát: Bátor, Vakmerő, Gyáva! Három önként jelentkezőre adjuk rá! Vázoljunk fel egy-egy szituációt! Például:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az uszodában szabadon használhatók a rajtkövek. Pisti azon gondolkodik, le merjen-e ugrani a rajtdobogóról, a 3 m magas vagy az 5 m magas ugróállványról. • Átrúgják a fiúk a szomszéd kertbe a labdát, ahol egy hatalmas kutya ugat. • Az egyik idősebb lány a tornaöltözőben meglátja, és magára rakja Zsófi hajpántját. <p>Mit tesz Bátor, Vakmerő, Gyáva? Mutogassák el!</p> <p>Adjuk tovább a sapkákat, hogy a többiek is sorra kerüljenek!</p>	<p>Eszköz: 3 baseballsapka/kalap 3 vignetta/postit Kapcsolódó feladat: TK Bátorság- gyávaság-vakmerőség olvasmány (23. o.) ábrái és Feladattár</p> <p>Javaslat: A tankönyv ábráin szereplő szituációkkal, beszélgetve is játszhatjuk ezt a játékot.</p> <p>A szituáció felvázolása közben a csoport többi tagjai közül bevonhatunk gyermekeket egy-egy emelvénynek, vagy kerítésnek, kutyának, nagylánynak...</p> <p>Kapcsolódó feladat: MFEI Bátorság- gyávaság-vakmerőség 2. feladat (27. o.)</p>

<p>Feldolgozási javaslat, munkáltatás</p>	<p>Bátor, gyáva, vakmerő – szereplők a Bibliában. Ragasszuk át a kalapokról a vignettákat/postitokat a táblára, ezzel képezzünk három oszlopot! Helyezzük bele Mózes történetét a játékba: Bátortalan volt, de Isten bátorítására vette a bátorságot, így a bátor szereplőkhöz kerül. Gyűjtsünk közösen ismert bibliai szereplőket, történeteket, és helyezzük el a szereplőit a megfelelő oszlopban! Pl.: Dávid és Góliát, József és testvérei, Nóé</p> <p>Te miben vagy bátortalan? A bibliai szereplőkhöz kapcsolódva beszéljünk, hogy miben lehetünk bátortalanok, ki mindenki segíthet!</p> <p>Honnan veszed a bátorságot? Aranymondás ismétlése. Írjuk fel az előző órán tanult aranymondást a karakterek helyeivel (mint az akasztófa játéknál): „Bizony, én veled leszek!” (2Móz 3,12)</p> <p>A játék célja: Hány kérdéssel tudják kitalálni a kérdésre az igei választ?</p>	<p>Eszköz: tábla, kréta, filc Javaslat: Rajzoltathatjuk is őket egy-egy bibliai szereplő kapcsán, és ezeket is kihelyezhetjük a táblára.</p> <p>Megjegyzés: Ebben a feladatban elmélyíthetjük Mózes történetét, felidézhetünk a csoport által ismert történeteket.</p> <p>MFEI Bátorság-gyávaság-vakmerőség lecke 1. feladat (27. o.)</p> <p>Óra és a téma zárásaként feleleveníthetjük Mózes küldetésénél tanult aranymondást.</p> <p>Javaslat: Kitalálhatunk jutalmazást is a csoportnak, ha sikerül 5 kérdés alatt kitalálni.</p>
<p>Énekjavaslat (alternatívák)</p>	<p>„Csak nyisd ki a szíved...” (TK 78. o. 20.) RÉ 273:5–6. verse: „Az Úr Istent magasztalom...” (TK 66. o. 4.) „Soha nem fél már a szívem...” http://www.keresztenydalok.hu/enekek/sohanemfelmaraszivem RÉ 220:5 „Bátorítsad, Uram...” (+BS) BS 186: „Urunk, ez a hála napja...” DU 172: „Adjon Isten...”</p>	

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

1. feladat: Ha egyéni munkaként végzik el ezt a feladatot a gyermekek, nagyobb őszinteséggel válaszolnak a kérdésre. Fontos, hogy a megosztás önkéntességi alapon történjen.

2. feladat: A feladat elvégzését segítjük azzal, ha megfelelő hangsúlyozással olvassuk fel az egyes kijelentéseket, felkiáltásokat a beszéd-buborékban.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 23. oldal

A képen látható:

Szituációkat látunk: verekedő fiúcsoport, fogorvosi rendelőben kezelésre váró kislány, egy gyermek próbálja leszedni a fennakadt labdát, a kislány nem meri megmutatni az ellenőrzőjét a szüleinek a rossz jegyek miatt.

A képek által üzent tartalom az ember szabadságában megjelenő szabályok alapján történő döntések minősítése: bátran, gyáván, vakmerően cselekszik-e, s ezeknek a döntéseknek mi lesz, lehet a következménye, sőt a következmények következménye. Bármelyik minősített döntés egy helyzetben belül értelmezhető és érthető, de fontos a következmények felmérése.

Instrukció a képolvasáshoz elemzéséhez

- Értelmezzétek a címben megjelenő kifejezéseket, mondatok példákat!
- Az alábbi kifejezések közül válasszatok ki egyet-egyét, amelyek szerintetek kifejezik a címben szereplő kifejezéseket! (bátor, gyáva, vakmerő)

Merész, félénk, halált megvető, hősies, bevállalós, nyámnyila, rátermett, tettekes, félős, rettenthetetlen, bátortalan, ijedős, kalandvágó, hősies, vagány, elszánt, oroszlánszívű, nem számol a következményekkel

1. kép:

- Öt fiút láthatsz a képen. Figyeld meg őket! Mi történt? Miért verekedhetnek? Látsz-e közöttük vakmerő fiút? Bátor? Gyávát? Indokold meg, miért tartod őket annak?
- Szerintetek milyen szabályt szegtek meg a fiúk? Miért?
- Mit tehettek volna, hogy ez ne forduljon elő?

2. kép:

- Kiket látsz a képen? Mire készülnek?
- Mit csinál az édesanya?
- Mire vár a fogorvos?
- A kislány arcáról mit olvasol le? Miért kapaszkodik a fogorvosi szék karjába?
- Voltál már fogorvosnál? Hogyan viselkedtél? Mit éreztél? Mitől féltél? Mitől nem féltél?

3. kép:

- Hol játszódik a jelenet? Mi történt? Kiket látsz a képen?
- A fiú a fán mit szeretne tenni? Miért?
- A fa alatt álló két gyermek miről tájékoztatja a fán lévő fiút?
- Mit mutat az apukájának a fiú?
- Milyen következménnyel járhat a fán lévő fiú tette?
- Mi a véleményed a fán lévő fiúról, és a többiekről?

4. kép:

- Kiket látsz a képen? Mire készülnek?
- A kislány mit tart a kezében? Miért nem mutatja meg a szüleinek?
- Mi a véleményed a kislányról?
- Te voltál-e már ilyen helyzetben, és mit tettél? Mi lett a következménye?

1. Meg mered tenni? Szociometrikus játék

Fektessünk le egy ugrókötelet a földre, amivel két részre választjuk a játékteret. Egyik oldalra álljanak azok, akiknek lenne bátorságuk egy tetre, a másik oldalra, akiknek nem. A hittanoktató mondjon különböző feladatokat/szituációkat. A gyermekek helyezkedjenek el a döntésüknek megfelelően. Bátorítsuk őket, hogy nyugodtan vállalják fel, ha valamire nem lenne bátorságuk, vagy éppenséggel vakmerőségnek tartják, ezért nem mernék megtenni.

Az egy oldalra került gyermekek megoszthatják egymással, hogy miért döntöttek így, majd a két különböző csoport is beszélgethet. Itt előkerülhet a félelem, az óvatosság, a megfontoltság, a kihívás, a bátorság fogalma, és az egyéni különbségek. Tegyük a megbeszélés alatt érzékennyé őket arra, hogy mindenkinek másra van bátorsága attól függően, milyen adottságai vannak (tériszony, könnyen szót ért állatokkal...).

- Leugorni egy 1,5 m magas kőfalról?
- Felmászni egy magas kilátóba?
- Megsimogatni egy kutyát a parkban?
- Szekrényugrás?
- Kötélmászás?
- Megmondani a rossz jegyet, feketét?
- Bevallani, hogy nincs kész a házi feladatunk?

2. Kosztolányi: A labda

Itt is használható a korábbi leckéhez (Isten bemutatkozik Mózesnek: Óravázlat javaslat egyházi iskolák 2. órájára; További ötletek) ajánlott novella. Ezen az órán a bátorság-gyávaság kérdésével foglalkozhatunk a novella kapcsán.

3. Gyűjtsünk közmondásokat!

Gyűjtsünk bátorsággal, gyávasággal kapcsolatos közmondásokat, szólásokat! Vigyünk be közmondás- és szólásgyűjteményt, dolgoztassuk a tanulókat párban!

Beszélgessünk róluk! Rajzolhatunk hozzájuk kapcsolódó rajzokat, készíthetünk kiállítást.

Példák:

- Sok lúd disznót győz.
- Aki mer, az nyer.
- Szégyen a futás, de hasznos.
- Imádság tartja benne a lelket.
- Többször győz az okos, mint a bátor.

- Reszket, mint a kocsonya.
- Bátraké a szerencse.
- Gyáva népnek nincs hazája.

4. Ki bírja cérnával? – önbizalom, türelem erősítése

Viselkedésformák tisztázását szolgáló játék:

– bátorság

– vakmerőség

Fejlesztő hatás: Ebben a játékban a rivalizálás, versengés jelenik meg a csoporttagok között, és a frusztráció és akadályoztatás élménye konfliktushelyzetben. Annak, akinek sikerül a játék, a pozitív önértékelés élményét adja.

Csoportvezetői gyakorlat: nem igényel különösebb csoportvezetői gyakorlatot.

Időkeret: 15-20 perc

Eszközigény: asztal, székek, cérna, papír, toll

A játék leírása: páros játékról van szó. Hosszú cérnákat szakítunk le, aminek két végére hurkot kötünk. Egy-egy játékos beledugja a mutatóujját a hurokba. Szembeülnek a diákok, és a cél az, hogy a cérnával elhúzzák a másik kezét az asztal széléig. Egy menet egy percig tart. Mindenki mindenki ellen játszik, és az eredményeket táblázatban összesítik. A pontozásnak különböző variációi vannak, ami az átélt élményt is módosítja:

Az egyik, amikor csak a győzelemért jár pont a veszteségért, és a cérnaszakításért nem. Ebben az esetben leginkább az derül ki, hogy kit hagynak nyerni (hiszen a cérna valószínűleg előbb szakad, minthogy bárki kezét el lehetne húzni általa).

A másik lehetőség, hogy a győzelem egy pontot, a cérnaszakítás nulla pontot, a vereség pedig egy mínusz pontot ér. Ez kiélezi a rivalizálást, nyerni szinte lehetetlen, hiszen jobban megéri elszakítani a másik félnek a cérnát, mint beletörödni a vereségbe.

Harmadik lehetőség, hogy a nyereség két pontot, a vereség egy pontot ér, döntetlen esetén nem jár pont, a cérna elszakítása pedig két pont levonással jár. Ebben az esetben érdemes nyerni hagyni a másikat: még így is jobban jár az ember, mintha szakít, vagy döntetlent ér el.

A játék végén meg lehet beszélni, hogy a különböző feltételek mellett ki milyen stratégiát használt, hogyan próbált az összesítésben minél több pontot szerezni (Benedek, 1992).

Forrásanyag: http://old.ektf.hu/hefoppalyazat/tanszemfejl/gyakorlatok_jtkok_gyjemnye.html